

Uniwersytet Śląski
Wydział Filologiczny
Instytut Języka Angielskiego
41-205 Sosnowiec, ul. Gen Stefana Grota-Roweckiego 5
Tel. 48/32/36 40 892; 48/36 40 804

prof. dr hab. Andrzej Łyda
Instytut Języka Angielskiego
Uniwersytet Śląski w Katowicach

Sosnowiec, 16 stycznia 2019

Recenzja

rozprawy doktorskiej mgr JOANNY NIEMIEC pt.:

Comparative needs analysis for ESP learners: exploring learners' and teachers' perspective

(Analiza porównawcza potrzeb językowych osób uczących się języka angielskiego specjalistycznego: badania potrzeb językowych studentów oraz potrzeb dydaktycznych nauczycieli)

napisanej pod opieką naukową dr hab. Ewy Donesch-Jeżo

1. Uwagi wstępne

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska składa się ze wstępu, siedmiu rozdziałów, konkluzji, bibliografii, streszczenia, abstraktu oraz 12 aneksów na łącznie 206 stronach. Zgodnie z wymaganiami ustawowymi, stawianymi rozprawom doktorskim, powinny one „stanowić oryginalne rozwiązanie problemu naukowego (...) oraz wykazywać ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w danej dyscyplinie naukowej¹”. Mając to na uwadze, przy ocenie rozprawy doktorskiej mgr Joanny Niemiec przyjęto następujące kryteria: znaczenie podjętej tematyki, poprawność formułowania celów i hipotez badawczych, poprawność zastosowanych metod badań i ich wyników, struktura rozprawy oraz jej strona warsztatowa.

2. Znaczenie podjętej tematyki

Przedłożona do recenzji dysertacja „ma na celu zbadanie oraz porównanie preferowanych metod/stylów uczenia się języka angielskiego przez studentów medycyny oraz preferowanych metod/stylów nauczania języka obcego specjalistycznego przez nauczycieli

---

¹ Art. 13.1. Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytułach naukowych oraz o stopniach i tytułach w zakresie sztuki, Dz. U. nr 65, poz. 595, z późn. zm.

akademickich w wybranych ośrodkach uniwersyteckich w Polsce, we Włoszech oraz Rumunii " (s. 204).

Impulsem do podjęcia tej tematyki była – jak stwierdza Doktorantka – po pierwsze stosunkowo niewielka liczba prac z zakresu praktycznej analizy potrzeb językowych nie wyczerpująca swoimi odpowiedziami zakresu pytań stawianych w obszarze dydaktyki specjalistycznych odmian języków obcych, a w szczególności języka angielskiego w kontekście nauk medycznych. Po drugie – i tu należy bezwzględnie przyznać Doktorantce rację – zarówno wielkość grup respondentów jak i ograniczenie badań do co najwyżej dwóch grup respondentów w dotychczasowych analizach daje ograniczony ogląd sytuacji. Jeśli dodać do tego fakt stosowania dwóch tylko metod z licznej grupy metod pozyskiwania danych jak i metodologii ich interpretacji to jawi nam się powód trzeci, dla którego Joanna Niemiec podjęła się trudu badań nad nieporównywalnie większą grupą respondentów i przy zastosowaniu znacznie bogatszej bardziej miarodajnej metodologii. Już te trzy przesłanki można uznać za wystarczające: odwołując się do Swalesowskiego modelu CARS tj. znajdowania i zajmowania nisz badawczych, Doktorantka wykazała istnienie luk w badaniach i poddała w wątpliwość moc wyjaśniającą proponowanych dotychczas rozwiązań opartych na może nie tyle wadliwej metodologii co metodologii niewolnej od ograniczeń. Tak więc w obliczu aktualnych badań nad ESP, a zwłaszcza specjalistyczną odmianą języka angielskiego, jaką jest język szeroko pojętej medycyny, uważam podjętą tematykę za w pełni uzasadnioną i ważną nie tylko dla dalszych badań, ale i pro bono Collegii Medici Universitatis Jagiellonicae.

3. Poprawność sformułowanych celów i hipotez badawczych

Doktorantka zadaje cztery pytania: dwa pytania dopełnienia oraz dwa pytania rozstrzygnięcia, a mianowicie: 1) jakie są podobieństwa i różnice między potrzebami językowymi studentów medycyny oraz potrzebami dydaktycznymi nauczycieli akademickich, (2) czy istnieją podobieństwa w postrzeganiu potrzeb językowych między praktykującymi lekarzami, a pracodawcami, (3) czy możliwe jest opracowanie sylabusu, który uwzględniałby zarówno potrzeby dydaktyczne lektorów języka specjalistycznego jak i potrzeby językowe studentów, (4) jak wyniki analizy potrzeb poszczególnych respondentów (studentów medycyny, lektorów języka angielskiego specjalistycznego, praktykujących lekarzy oraz ich pracodawców mogą przyczynić się do opracowania programu nauczania języka angielskiego specjalistycznego" (s. 204 oraz s. 10 w języku angielskim).

Mgr Niemiec trafnie założyła, że dotychczasowe analizy w tym zakresie dały jedynie fragmentaryczny ogląd problemu i słusznie zdecydowała się zastosować triangulację metod badawczych dla zróżnicowanej kulturowo i językowo grupy badanych.

4. Poprawność zastosowanych metod badań i wyników analizy

Konsekwentnie do postawionego celu oraz do założeń metodologicznych Doktorantka zastosowała model badawczy potrzeb, który w porównaniu z dotychczas stosowanymi modelami zapewnia większą rzetelność wyników. Model ten zakłada triangulację metodologiczną, a więc stosowania różnych, komplementarnych metod badawczych, które pozwalają na opisanie badanego zjawiska w całej jego złożoności. Doktorantka zdecydowała się na zastosowanie triangulacji metod oraz triangulacji źródeł danych, co umożliwiło jej analizę potrzeb w różnych perspektywach pod względem ilościowym jak i jakościowym. Zastosowanie zróżnicowanych metod uznaję nie tylko za w pełni uzasadnione, ale wręcz konieczne, ponieważ pozwala na holistyczne uchwycenie badanego przedmiotu. Takie podejście metodologiczne umożliwiło pani Joannie Niemiec uzyskać i poddać analizie dane pozyskane nie tylko od studentów oraz wykładowców angielszczyzny medycznej, ale i – by użyć określenia z leksykonu wszelakich instytucji zajmujących się jakością kształcenia – interesariuszy zewnętrznych – ekspertów i pracodawców. Za trafną uznaję też decyzję Doktorantki co do kolejności przeprowadzenia odpowiednich procedur badawczych: Doktorantka słusznie uznała, że badanie winno rozpocząć się od wywiadu swobodnego oraz wywiadu częściowo strukturalizowanego, po których należy przeprowadzić badania kwestionariuszowe. Taka sekwencja z pewnością pozwala na uniknięcie nieistotnych pytań kwestionariuszowych czy też pytań zdublowanych. Podejście do badań zaprezentowane przez Doktorantkę świadczy o jej dobrej znajomości metod badawczych w obszarze nauczania języków obcych a także kreatywności i samodzielności w opracowaniu modelu analizy i przeprowadzeniu samej analizy materiału zebranego w kilku krajach europejskich.

Podczas gdy wybór metod jest w pełni uzasadniony i analiza przeprowadzona została w sposób skrupulatny, to praca nie jest wolna od pewnych mankamentów. Za taki uznaję stosunkowo krótki, bo liczący 6 stron Rozdział 1 „Theoretical Background on ESP” oraz w mniejszym stopniu Rozdział 2 i 3 „What are Needs in Learning?” i „Needs Analysis”. W przypadku Rozdziału 1, o ile nie mogę mu zarzucić nieścisłości w prezentowaniu tzw. ESP, to trudno mi zaakceptować fakt, że najnowsza przywoływana tam praca pochodzi z roku 2010. Jest rzeczą oczywistą, że Autorka powoływała się głównie na klasyczne prace takie jak Hutchinson and Waters (1987) czy Dudley-Evans et al. (1991), jednak pominięcie w tym rozdziale, który bądź co bądź ma zaznajomić czytelnika czy to z rozwojem badań nad ESP po dziś dzień czy też obecnym stanem badań nad ESP, prac takich jak Lindy Woodrow (2017), Paltridge and Starfield (2013), Brown (2016) czy Hafner i Miller (2018) jest trudno wytłumaczalne. I nie zamierzam tu tłumaczyć Doktorantki, tym bardziej, że do wad Rozdziału 1 powrócę jeszcze. Rozdział 2 a tym samym 3 mogłyby przybrać inny nieco kształt, gdyby pani Joanna Niemiec zdecydowała się ująć w swojej dyskusji pracę wręcz obligatoryjną „ESP

in European Higher Education. Integrating Language and Content” pod red. Fortanet–Gómez, Inmaculada & Christine A. Räisänen. Co prawda z roku 2008, to mimo wszystko potencjalnie wiele wnosząca do rozprawy analizującej specyficzne potrzeby językowe/komunikacyjne w kontekście europejskim. Oczywiście te pominięcia nie miały istotnego wpływu na same wyniki badań a jedynie na ogólny obraz stanu badań, z jakim czytelnik przystępowałby do lektury dalszych rozdziałów rozprawy. Doktorantce oddać jednak trzeba sprawiedliwość – przedstawienie problematyki potrzeb dydaktycznych jest ze wszech miar zadowalające: dyskusja jest obszerna i wielowątkowa, tym samym świadcząca o dużym odczytaniu Joanny Niemiec w literaturze przedmiotu.

Analiza ogromnych danych zgromadzonych przez Doktorantkę jest przeprowadzona bardzo starannie i dostarcza wielu cennych obserwacji. Obserwacje te czyni pani Joanna Niemiec w odniesieniu do poszczególnych grup badanych i poszczególnych metod badań. Autorka potrafi wykazać liczne podobieństwa i różnice w zakresie potrzeb dydaktycznych różnych grup badanych, co z całą pewnością ma konsekwencje praktyczne przy projektowaniu kursów językowych dla studentów medycyny w warunkach mobilności stwarzanych przez międzynarodowe programy takie jak na przykład Erasmus+. Takie zresztą praktyczne wnioski formułuje pani Joanna Niemiec w zamykających rozprawę „Conclusions and Pedagogical Implications”. Doktorantka udziela satysfakcjonujących odpowiedzi na wszystkie postawione pytania badawcze a konstatacja Doktorantki, że „opracowanie międzynarodowego kursu EMP z wspólnym treściowo sylabusem wynegocjowanym z udziałem studentów jest wykonalne” (tłum. AŁ) jest w pełni uzasadniona.

5. Struktura rozprawy oraz jej strona warsztatowa.

Struktura rozprawy jest poprawna i zgodna z koncepcją badawczą. Praca – jak wspominałem powyżej – składa się ze wstępu, siedmiu rozdziałów, konkluzji, bibliografii, streszczenia, abstraktu, 12 aneksów, bibliografii, streszczenia i abstraktu. Doktorantka zamieściła także listę skrótów. Rozdziały 1-5 mają charakter teoretyczny, rozdział 6 metodyczny, zaś szósty i siódmy empiryczny. Teoretyczną część rozprawy, składającą się z dość obszernych i właściwie ustrukturyzowanych rozdziałów, mgr Joanna Niemiec napisała w oparciu o zasadniczo odpowiednio dobraną i bogatą literaturę, głównie anglojęzyczną. Ogólna ocena treści części teoretycznej rozprawy jest pozytywna. Dokonana przez Doktorantkę charakterystyka problematyki pojęcia „potrzeb dydaktycznych” i ich badania świadczy zarówno o Jej umiejętności formułowania własnych sądów, jak i głębokiej wiedzy. Również rozdział metodyczny udowadnia Jej znajomość warsztatu badawczego. Na szczególne uznanie zasługuje rozdział 7, liczący ponad 70 stron, opatrzony wykresami i tabelami doskonale ilustrującymi uzyskane wyniki i pozwalającymi na dostrzeżenie wielu prawidłowości. Rozdział ten łączy w sobie cechy retoryczne części „rezultaty” i „dyskusja”, co

wyjaśnia w znacznym stopniu dlaczego „konkluzje” są stosunkowo krótkie. Część empiryczną rozprawy oceniam wysoko. Zaprezentowane w niej rozważania są bardzo cenne dla całości pracy i przyczyniają się jednoznacznie do realizacji zamierzonych przez mgr Doktorantkę celów.

Strona warsztatowa opiniowanej rozprawy doktorskiej zasługiwałaby na bezwarunkowo pozytywną ocenę. Pracę cechuje bowiem kompleksowość, wnikliwość dociekań i wysoka precyzja językowa. Taki obraz nie rodzi się jednak w umyśle czytelnika natychmiastowo – dwa pierwsze rozdziały są pełne usterek językowych i edycyjnych w stopniu, który eufemistycznie można nazwać „irytującym”. Do takich usterek, nie wpływających na pozytywną ocenę całości pracy, można zaliczyć braki spójności logicznej tekstu, błędy gramatyczne (głównie niezgodność liczby i wadliwe użycie zaimków), nietrafny dobór leksyki czy też niejasne zaznaczanie źródeł cytatów. Nie będę tu dociekać przyczyn, dla których te usterki nagromadziły się w otwierających pracę rozdziałach, jednak przed ewentualną publikacją rozprawy te mankamenty muszą zostać wyeliminowane.

6. Ocena podsumowująca

Recenzowana praca stanowi w mojej ocenie interesujące poznawczo studium, zarówno pod kątem refleksji nad metodami analizy jak i wyników badań, Autorka precyzyjnie formułuje problem badawczy, konsekwentnie prowadzi wywód teoretyczny na podstawie bogatej literatury i wyprowadza swój model analizy potrzeb dydaktycznych. Wnioski są uzasadnione a implikacje dla dydaktyki specjalistycznych odmian języka obcego ważne.

Konkluzja

W świetle powyższych uwag stwierdzam, że przedłożona dysertacja pani mgr Joanny Niemiec odpowiada wymogom stawianym pracom doktorskim i w związku z tym wnioskuję o dopuszczenie Doktorantki do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

